

Biblioteka Kieleckich Studiów Teologicznych 6

Kościół – komunია i dialog

KSIĘGA PAMIĄTKOWA OFIAROWANA
KSIĘDZU BISKUPOWI KAZIMIERZOWI RYCZANOWI
W 75. ROCZNICĘ URODZIN

Redakcja naukowa:
Ks. Przemysław Kantyka
Ks. Jarosław Czerkawski
Ks. Tomasz Siemieniec

JEDNOŚĆ
Kielce 2014

Recenzja:

Ks. prof. dr hab. Andrzej Żądło

Korekta:

Dr Agnieszka Karolczuk

Skład:

Wiktor Idzik

Projekt okładki:

Justyna Kułaga-Wytrych

© Copyright by Biblioteka Kieleckich Studiów Teologicznych 2014

ISBN 978-83-7660-988-1

Wydawnictwo JEDNOŚĆ

25-013 Kielce, ul. Jana Pawła II nr 4

Dział sprzedaży tel. 41 349 50 50

Redakcja tel. 41 349 50 00

www.jednosc.com.pl

e-mail: jednosc@jednosc.com.pl

Druk i oprawa

Drukarnia im. Adama Półtauskiego

www.drukarnia.kielce.pl

KATECHIZM – KOMUNIA I DIALOG

1. WPROWADZENIE

Katechizm kojarzony jest przez wiele osób z książką, która zawiera podstawowe normy wiary. Czy katechizm zawsze był książką? Z pewnością nie. Termin *katechizm* (fr. *catéchisme*) pojawił się po raz pierwszy najprawdopodobniej we Francji w 1327 roku. Natomiast jako tytułu książki zawierającej syntetyczny i całościowy wykład nauki chrześcijańskiej użył go w roku 1357 arcybiskup Yorku John Thoresby, autor *Lay Folk's Catechism*, opublikowanego najpierw w języku łacińskim, a potem w języku angielskim¹. Jak było wcześniej? Jedną z prób odpowiedzi na to pytanie jest żywa tradycja nazywana w różnych językach spotkania dzieci i młodzieży na katechezie „godziną katechizmu”. Dzieci i młodzież we Włoszech do dziś nie powiedzą inaczej niż „Vado al catechismo” (dosł. „Idę na katechizm”). Chociaż we wszystkich oficjalnych dokumentach występuje określenie *catechesi per la vita cristiana* (dosł. katecheza dla życia chrześcijańskiego), to pozostałości epoki potrydenckiej w języku codziennym pozostały do dziś. Popularne określenie *katechizm* w wielu obszarach językowych oznaczało i oznacza też spotkanie uczniów, którzy chcą poznać Jezusa Chrystusa i żyć wiarą w Jego Kościele. To spotkanie zawsze buduje wspólnotę i kiedy wydawało się, że czas posługiwania się katechizmami minął, to od ukazania się *Katechizmu Kościoła Katolickiego*, a później *Kompendium KKK* i ostatnio katechizmu dla młodych *Youcat* – narzędzie to na nowo staje się autentycznym punktem odniesienia w wielu inicjatywach katechetycznych służących prowadzeniu dialogu m/Mistrza z uczniami.

2. KATECHIZM NARZĘDZIEM KOMUNII EKLEZJALNEJ

Jednym z głównych motywów powstawania katechizmów była i jest prawda, że Kościół chce głosić Ewangelię wszelkiemu stworzeniu (por. Mk

¹ Zob. A. Kiciński, *Kierunki rozwoju katechizmów katolickich*, RPK 4(2012), s. 117-138.

16,15) oraz że katechizm katolicki jest sprawdzonym narzędziem przedstawiania jednolitej normy wiary, zawierającym wykład podstaw wiary katolickiej i życia chrześcijańskiego. Katechizm jest też narzędziem służącym komunii eklezjalnej.

Najintensywniejszy rozwój katechizmów katolickich nastąpił po Soborze Trydenckim. Można prześledzić ten rozwój na przykładzie *Katechizmu rzymskiego* i katechizmów Piotra Kanizego². Trzeba jednak pamiętać, że pierwotnie katechizm był skierowany do duchownych, zwłaszcza proboszczów, nie tak jak dziś – do dzieci i młodzieży czy dorosłych świeckich.

*Katechizm rzymski*³ służył jako ważny podręcznik do studiowania teologii w szkołach zwanych dzisiaj wyższymi seminariami duchownymi, czyli tam, gdzie kształcili się kandydaci do kapłaństwa. Wprawdzie na początku prac Soboru Trydenckiego w roku 1546 myślano o przygotowaniu katechizmu dla dzieci i tzw. prostego ludu, ale komisja pod przewodnictwem św. Karola Boromeusza nadała jednak opracowanemu katechizmowi kształt kompendium dla proboszczów. Został on zatwierdzony przez papieża Piusa V w roku 1566 i owocnie służył przez wieki jako narzędzie w integralnym i organicznym poznawaniu wiary katolickiej. Trzeba zaznaczyć, że struktura *Katechizmu rzymskiego*, z podziałem na cztery części: wiara, życie sakramentalne, przykazania i modlitwa, sprawdziła się i jest stosowana do dziś.

Katechizm rzymski zapewnił jedność nauczania w Kościele. Wiele innych katechizmów lokalnych – na wzór rzymskiego – traktowało wiarę całościowo jako akt, cnotę i depozyt, ukazując jej konieczność do zbawienia, przypominało jej genezę, istotę, przymioty i skutki. Przez wieki w całym Kościele katolickim, dzięki *Katechizmowi rzymskiemu*, poznawano obraz Boga poprzez jego istotne przymioty (rozdział I). Katecheza Kościoła katolickiego koncen-

² Z czasów tzw. „ery katechizmów” na uwagę zasługują również katechizmy Roberta Bellarmina. Najbardziej popularne w tym okresie były katechizmy: mały *Dottrina cristiana breve perchè si possa imparare a mente* (Rzym 1597; tłumaczenie na język łaciński M. Szyszkowskiego – *Compendium doctrinae christianae*, Kraków 1606; na język polski *Summariusz nauki chrześcijańskiej*, Kraków 1608) i większy *Dichiaratione più copiosa della dottrina cristiana* (Rzym 1598, Kraków 1775). Są to ważne teksty w historii rozwoju katechizmów, lecz ze względu na charakter dogmatyczno-apologetyczny, który wymagałby dodatkowych objaśnień, nie wchodzi w zakres rozważań tego artykułu.

³ *Katechizm rzymski* (*Catechismus Romanus*) był też czasami nazywany *Katechizmem trydenckim* (*Catechismus Tridentinum*) lub *Katechizmem dla proboszczów* (*Catechismus ad Parochos*). Zob. P. Braido, *Lineamenti di storia della catechesi e dei catechismi. Dal «tempo delle riforme» all'età degli imperialismi (1450-1870)*, Leumann (Torino) 1991 s. 66-74. Zob. także G. Bellinger, *Die Catechismus Romanus und die Reformation. Die catechetische Antwort des Trienter Konzils auf die Haupt-Katechismen der Reformatoren*, Paderborn 1970.

trowała się na życiu sakramentalnym, ponieważ *Katechizm rzymski* omawiał je najszerszej, skupiając się głównie na chrzcie, pokucie i Eucharystii, ukazując jako dominujące pojęcie grzechu oraz środki oczyszczenia z niego i zabezpieczenia się przed nim. Pozytywna współpraca z łaską uwzględniona jest w niewielkim wymiarze, co wynikało ze słabej wiary w możliwość wytrwania w stanie łaski (rozdział II). Patrząc z dzisiejszej perspektywy, prowadziło to do stawiania wiernym wygórowanych warunków przyjmowania Komunii św. i w konsekwencji odsunięcia ich od Eucharystii. Kolejny rozdział poświęcony był przykazaniom. Źródła przykazań upatruje *Katechizm rzymski* w prawie natury danym przez Stwórcę, potwierdzonym w Objawieniu (Dekalog) i szczegółowo zinterpretowanym przez Jezusa Chrystusa w *Kazaniu na górze*, wskazującym na prawo miłości jako najwyższą normę moralną. Do prowadzenia życia moralnego wymagana jest synowska więź z Bogiem, przejawiająca się w miłości, posłuszeństwie i bojaźni Bożej. Więź ta kształtowana jest przez wiarę i życie sakramentalne (rozdział III). *Katechizm rzymski*, poprzez naukę o modlitwie jako skutecznej broni przed złem, kształtował duchowość w całym Kościele. Opracowanie potrzeby modlitwy, jej istoty, rodzajów, stopni oraz skutków było fundamentem katechezy Kościoła. Struktura *Katechizmu rzymskiego* w postaci jego czterech części stanowiła podstawę sposobu kształtowania religijności. Wiara otwiera człowieka na Boga. Sakramenty z Nim jednoczą. Życie moralne stanowi realizację woli Bożej na co dzień. Modlitwa jest wsłuchiowaniem się w głos Boga, pomocą do ożywiania wiary, życia sakramentalnego i moralnego (rozdział IV). Z pewnością religijność kształtowana przez *Katechizm rzymski* koncentrowała się na praktykach pobożnych (sakramenty, modlitwa) i – wedle dzisiejszej oceny – zbyt słabo uwzględniała potrzebę postawy społecznej (eklezyjalnej), przejawiającej się w dawaniu świadectwa, lecz bez wątpienia katechizm odegrał ważną rolę w kształtowaniu się przynależności ludzi do Kościoła rzymskokatolickiego.

Pośród wielu katechizmów, które stały się narzędziem komunii eklezyjalnej, szczególne znaczenie ze względu na zasięg oddziaływania miały katechizmy Piotra Kanizjusza (Kanizego). Najpierw powstał *Catechismus maior. Summa doctrinae* (1555), nazywany powszechnie *Wielkim katechizmem*. Z niego Kanizy zrobił dwa wyciągi: jeden dla dzieci – *Mały katechizm*, *Catechismus minimus* (1556), i drugi – dla starszej młodzieży, zwany *Średnim katechizmem*, *Parvus catechismus catholicorum* (1558). Tylko w XVI wieku wydawano je ponad 200 razy. Powstała także wersja ilustrowana (1589)⁴.

⁴ Zob. Braidó, *Lineamenti di storia della catechesi e dei catechismi*, s. 57-65.

Piotr Kanizjusz podzielił swój katechizm na 2 części: *De sapientia christiana* – nauka o wierze i apostołskim składzie wiary, o nadziei, Ojciec nasz i Zdrowaś Maryjo, miłości, przykazaniach Bożych i kościelnych, a także o sakramentach; oraz *De iustitia christiana* – wyjaśnienia, na czym polegają dobre i złe czyny, omówienie cnót, darów i owoców Ducha Świętego oraz rad ewangelicznych. Całość zamyka prezentacja czterech rzeczy ostatecznych: śmierci, sądu, nieba i piekła. Po włączeniu bogatej dokumentacji biblijno-patrystycznej (około 2000 przytoczeń z Pisma Świętego i około 1200 cytatów z Ojców Kościoła), umieszczonej na marginesie Wielkiego katechizmu Piotra Kanizjusza w formie przypisów do jego treści, powstał katechizm dla teologów. Z pewnością katechizmy te stały się narzędziami używanymi w całym Kościele nie tylko ze względu na treść i układ, ale przede wszystkim na formę. Były to książki na temat życia chrześcijańskiego, a nie tylko podręczniki teologiczne zawierające definicje do wyuczenia się na pamięć. Autor wprowadził treść za pomocą pytań i odpowiedzi, w formie powszechnie wówczas stosowanej, lecz unika definicji abstrakcyjnych i terminologii teologicznej. Język katechizmów jest konkretny, obrazowy, bardzo zbliżony do języka biblijnego. W wykładzie nauki wiary usiłuje przystosować się do sposobu myślenia dzieci i prostych ludzi. Unika także polemiki z protestantami. Dzięki temu pozytywnemu, rzeczowemu i spokojnemu wykładowi nauki wiary katechizmy Kanizego okazały się najskuteczniejszą bronią w walce z protestantyzmem, zwłaszcza w Niemczech⁵.

Kiedy wydawało się, że katechizm przestał być narzędziem budującym komunię eklezjalną, to w końcu XX wieku ukazał się *Katechizm Kościoła Katolickiego* (KKK)⁶. Jan Paweł II nazywał go pozytywnym i właściwym narzędziem

⁵ Zob. R. Murawski, *Historia katechezy*, w: *Historia katechezy i katechetyka fundamentalna*, red. J. Stala, Tarnów 2003, s. 87.

⁶ Zob. A. Kiciński, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, w: *Słownik katechetyczny*, s. 478-481; G. Biancardi, *Il Catechismo della Chiesa Cattolica nel dibattito pastorale-catechetico*, „Salesianum” 56(1994)1, s. 31-42; *Il Catechismo della Chiesa Cattolica*, red. C. Bissoli, Roma 1993; A. Canizares, *O nowym Katechizmie Kościoła Katolickiego*, ComP 82(1994)4, s. 36-60; L. Chiarinelli, G. Biancardi, C. Bissoli, G. Caviglia, N. Conte, P. Damu, G. Gatti, U. Gianetto, L. Guglielmoni, *Guida al «Catechismo della Chiesa Cattolica». Orientamenti per la conoscenza e l'utilizzazione*, Leumann (Torino) 1993; L.A. Gallo, *La Chiesa particolare nel CCC*, „Salesianum” 56(1994)2, s. 209-224; U. Gianetto, *Storia della redazione del Catechismo della Chiesa Cattolica*, „Salesianum” 56(1994)1, s. 3-30; P. Gianola, *CCC e pedagogia cristiana*, „Salesianum” 56(1994)4, s. 675-692; A. Izquierdo, *Catechismo della Chiesa Cattolica*, Milano 1995; Komisja Katechetyczna Episkopatu Polski, *Z rozważań nad Katechizmem*, Warszawa 1995; A. Maggioni, *Adresaci katechizmu*, ComP 82(1994)4, s. 71-84; H. Moll, *Katechizm Kościoła Katolickiego jako narzędzie nowej ewangelizacji*, ComP 82(1994)4, s. 19-35; M. Montani, *CCC e incultura-*

dziem służącym tej komunii⁷. Miał służyć „jako pewny i autentyczny punkt odniesienia w nauczaniu nauki katolickiej, a w sposób szczególny jako tekst wzorcowy dla katechizmów lokalnych”⁸. Z czasem stał się nie tylko punktem odniesienia, ale źródłem katechezy współczesnego Kościoła i bez wątpienia wspólnototwórcą normą nauczania.

3. KATECHIZM NARZĘDZIEM DIALOGU

Katechizm Kościoła Katolickiego, przedstawiając syntetycznie treść nauki katolickiej, stał się narzędziem dialogu nie tylko pomiędzy chrześcijanami, ale pomiędzy Kościołem a każdym człowiekiem pragnącym poznać wiarę katolicką. KKK stał się również inspiracją dla kolejnych katechizmów, aby powrócić do tradycyjnej formy dialogowej i wzbogacić ją przez malarstwo sakralne czy ilustracje z życia współczesnego człowieka.

Pierwszym katechizmem, który powrócił do metodologii pytań i odpowiedzi, było *Kompendium Katechizmu Kościoła Katolickiego*⁹. Tuż po publikacji toczyły się debaty, czy warto wracać do tej „przestarzałej” metodologii. Należy zauważyć, że w historii katechizmów występowały opracowania w formie pytań i odpowiedzi, oparte na założeniu, że to katechumen pytał katechetę, lecz praktyka poszła w kierunku uczenia się na pamięć pytań zadawanych przez katechetów. Jest to także praktyka obecna w Polsce. Z innych jednak powodów powrócono do pytań i odpowiedzi w *Kompendium KKK*. W tej metodzie chodzi o pytania ludzi pragnących poznać bądź pogłębić wiarę katolic-

zione, „Salesianum” 56(1994) 3, s. 439-454; R. Murawski, *Katechizm a katechizacja w Polsce*, AK 87(1995)1, s. 23-32; J. Ratzinger, *Katechizm Kościoła Katolickiego a optymizm zbawionych*, ComP 82(1994)4, s. 3-18; J. Ratzinger, Ch. Schönborn, *Kleine Hinführung zum Katechismus der katholischen Kirche*, Neue Stadt 1993.

⁷ Zob. Jan Paweł II, Konstytucja apostolska *Fidei depositum*, ogłoszona z okazji publikacji *Katechizmu Kościoła Katolickiego* opracowanego po II Soborze Watykańskim, 11 października 1992 r., w: KKK, s. 8.

⁸ Tamże.

⁹ Z okazji dziesiątej rocznicy ogłoszenia *Katechizmu Kościoła Katolickiego* i piątej *Dyrektorium ogólnego o katechizacji* odbył się w Rzymie w dniach 8-11 października 2002 r. Międzynarodowy Kongres Katechetyczny. Uczestnicy Kongresu zwrócili się z prośbą do Jana Pawła II o opracowanie *Kompendium Katechizmu Kościoła Katolickiego*. Dla podkreślenia dużego znaczenia Katechizmu i odpowiedzi na prośbę wyrażoną podczas Międzynarodowego Kongresu Katechetycznego, Jan Paweł II w roku 2003 ustanowił specjalną komisję pod przewodnictwem kard. Josepha Ratzingera, ówczesnego Prefekta Kongregacji Wiary, aby opracowała ona *Kompendium Katechizmu Kościoła Katolickiego*, zawierające syntezę tych samych treści wiary.

ką. Wielokrotnie i wyraźnie podkreślał to kard. Josef Ratzinger. Mówił o tym zarówno na etapie przygotowań¹⁰ *Kompendium KKK*, jak i przy jego prezentacji¹¹, akcentując fakt, że człowiek ma swoje pytania, a wiara ukazuje się jako odpowiedź na nie. Do nauczania na pamięć wskazywane są natomiast modlitwy i prawdy nauki katolickiej zawarte w dodatku do *Kompendium*¹².

Kompendium KKK jest narzędziem dialogu ze współczesnym człowiekiem, który żyjąc w epoce medialnej, często łatwiej rozumie tekst dzięki towarzyszącym mu obrazom. Walorem *Kompendium KKK* jest obecność ilustracji w poszczególnych jego częściach. Pochodzą one z bogatej ikonografii chrześcijańskiej. Z dawnej tradycji wiadomo, że także malarstwo stanowiło formę przepowiadania ewangelicznego. Artyści każdej epoki „podarowali” wiernym wiele dzieł do kontemplacji i adoracji tajemnicy zbawienia wyrażonej w pięknie. Można to potraktować jako znak, że w epoce medialnej obrazy religijne mogą skutecznie wprowadzić czytelnika w dialog z Jezusem Chrystusem i przekazać orędzie ewangeliczne o wiele skuteczniej niż samo słowo.

Obecność ilustracji w *Kompendium* to zaproszenie do drogi, którą wcześniej przeszli sami artyści. Wymownym przykładem kontemplacji estetycznej, która prowadzi na wyżyny wiary, są między innymi dzieła błogosławionego Fra Angelico. Dążą one do wzbudzenia ludzkiego zachwytu, jak u świętego Franciszka z Asyżu, który dwukrotnie powtarza w swojej *chartula*, napisanej po otrzymaniu stygmatów Chrystusa: „Ty jesteś pięknem. Ty jesteś pięknem!”. Tak komentuje to święty Bonawentura: „W rzeczach pięknych kontemplował Najpiękniejszego, a idąc śladami, jakie pozostawił On w stworzeniach, tropił wszędzie Umiłowanego”. W tym dialogu ze współczesnym człowiekiem w *Kompendium KKK* umieszczono ikony, które „przeczyta” i ten, któremu jest bliżej do kultury bizantyjskiej, armeńskiej czy koptyjskiej. Każda autentyczna forma sztuki jest swoistą drogą dostępu do głębszej rzeczywistości człowieka i świata. Tym samym stanowi też bardzo trafne wprowadzenie w perspektywę wiary, w której ludzkie doświadczenie znajduje najpełniejszą interpretację. Dzięki obecności obrazów sakralnych, które są splendorem chrześcijaństwa,

¹⁰ Zob. Wywiad z kard. J. Ratzingerem przeprowadzony przez Gianniego Cardinale i opublikowany w „Avvenire” 27 kwietnia 2003 r. był dostępny on-line, obecnie jest dostępny w formie płatnego abonamentu na stronie www.avvenire.it

¹¹ Benedykt XVI, *Homilia podczas prezentacji «Kompendium KKK»*. 28.06.2005 r. http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/homilie/kompendiumkk_28062005.html (10.09.2013).

¹² Zob. A. Kiciński, *Kompendium nową formą Katechizmu Kościoła Katolickiego*, RT 53(2006)6, s. 99-112; tenże, *Dialog Mistrza z uczniami. Kompendium Katechizmu Kościoła Katolickiego*, „Katecheta” 49(2005)10, s. 16-22.

wierzący i niewierzący, uczeni i analfabeci oraz ci, którzy po prostu zmęczyli się czytaniem, mogą wejść w relację z żywą tradycją chrześcijaństwa.

Innym znaczącym katechizmem, który ma za zadanie pomóc prowadzić dialog Kościoła, tym razem z młodymi, jest katechizm *Youcat*. Światowa premiera *Katechizmu Kościoła Katolickiego dla młodych Youcat* odbyła się 25 marca 2011 r. w Wiedniu. Kolejna prezentacja miała miejsce trzy dni później w Moguncji (w Niemczech – 28 marca). Natomiast 13 kwietnia 2011 r., podczas audiencji generalnej, egzemplarz *Youcat* otrzymał Benedykt XVI. Po audiencji nastąpiła międzynarodowa prezentacja katechizmu w biurze prasowym Stolicy Apostolskiej. Polska premiera odbyła się w Warszawie 2 czerwca 2011 r. Idea *Youcat* zrodziła się w Niemczech w wyniku dyskusji ks. J. Eltza, M. Heeremana, ks. Ch. Schmitta i B. Meusera o możliwości napisania katechizmu dla młodzieży. To oni zaprosili młodych do formułowania pytań, wybierania własnych zdjęć czy projektowania okładki. Powstał w ten sposób katechizm, który – używając rozróżnienia M. Bubera¹³ – doprowadził do dialogu prawdziwego i technicznego, a nie upozorowanego.

Katechizm *Youcat* powstał na rekolekcjach młodzieżowych. Ponad 200 osób dyskutowało, rozmawiało, a przede wszystkim prowadziło prawdziwy dialog. Polegał on na poszukiwaniu form wyrazu we współczesnym języku młodzieży, aby przedstawiając odwieczne prawdy wiary, zjednoczyć młodych ludzi z Jezusem Chrystusem. Wspólnota młodych ludzi kierowała wiele pytań do ekspertów, zwłaszcza do kard. Ch. Schönborna, i odsyłała teksty oraz pytania, które nie były dla nich zrozumiałe. Był to dialog prawdziwy i techniczny, bo służył rzeczowemu przygotowaniu 527 pytań i odpowiedzi¹⁴. Powstał w ten

¹³ Martin Buber stosuje potrójne rozróżnienie dialogu. 1. Dialog prawdziwy, który jest wydarzeniem niecodziennym, ponieważ polega na zwróceniu się do drugiego człowieka z zamiarem ustanowienia z nim żywej wzajemności. 2. Dialog techniczny, który służy rzeczowemu porozumiewaniu się, realizowanemu poprzez funkcjonalne komunikowanie informacji. 3. Dialog upozorowany, czyli monolog upozorowany jako dialog będący rozmową bez wzajemności, mówieniem do drugiego człowieka, lecz nie traktowanego jako osoba, celem potwierdzenia własnego samopoczucia bądź wzmocnienia go. Zob. M. Buber, *Dialog*, w: tenże, *Ja i Ty. Wybór pism filozoficznych*, Warszawa 1992, s. 227.

¹⁴ *Youcat (Polski), Katechizm Kościoła Katolickiego dla młodych*, wstęp: papież Benedykt XVI. Częstochowa 2011, ss. 304, tłumaczenie: Michał Szczepaniak, *nihil obstat*: bp Marek Mendyk, Przewodniczący Komisji Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski, *Imprimatur*: abp Stanisław Nowak, Metropolita Częstochowski. Zawiera oprócz tekstu katechizmu: indeks haseł (s. 288-297), listę odnośników do definicji (s. 298-299), skróty biblijne (s. 300), skróty dokumentów soborowych i innych źródeł (s. 301), wykaz autorów zdjęć (s. 302) i podziękowania imienne, które dobrze dokumentują wysiłek zbiorowy przy powstawaniu katechizmu (s. 302).

sposób projekt, który językiem komunikatywnym przedstawia całość zasad wiary katolickiej, zawartych w opublikowanym w 1992 r. *Katechizmie Kościoła Katolickiego*. Z pewnością definicje katechizmowe, jak np.: „Każda liturgia jest jak randka, której datę Bóg zapisuje w naszym terminarzu. Kto poczuł już miłość Bożą, przyjdzie chętnie. Kto chwilowo nic nie czuje, a mimo to przychodzi, okazuje Bogu swoją wierność” (*Youcat* 166) – są wynikiem żywego dialogu młodych z teologami i dzięki temu *Katechizm* stał się „marką rozpoznawalną na rynku medialnym”¹⁵.

Katechizm *Youcat* ze względu na dialog z młodymi jest wydarzeniem bez precedensu. To swoiste *vademecum* dla młodych zawiera istotne i podstawowe treści wiary Kościoła, sformułowane w sposób zwięzły, z zachowaniem ich kompletności i integralności doktrynalnej. Jest jak najlepszy przewodnik, który kupujemy, aby poznać nowy region czy miasto, i dzięki któremu zawsze możemy dowiedzieć się, co i gdzie warto poznać oraz jak się przemieszczać, aby niepotrzebnie nie błędzić.

4. ZAKOŃCZENIE

Katechizm od czasów swego powstania aż do dziś zapewnia budowanie komunii eklezjalnej. Każdy wierzący i poszukujący wiary w sposób zwięzły dowiadyuje się dzięki katechizmowi, jakie jest *lex credendi*, *lex celebrandi*, *lex vivendi* i *lex orandi* Kościoła katolickiego. Kościół w ten sposób prowadzi dialog z człowiekiem każdej epoki, odpowiadając na pytania, w co wierzymy, jak celebrujemy naszą wiarę, jak żyjemy według niej i jak się modlimy. Nieco staroświecki tytuł *katechizm* znów powrócił i stał się – jak w przypadku katechizmu dla młodych *Youcat* – swoistą aktualizacją, jakby «współczesnym oprogramowaniem dla każdego urządzenia GPS (Global Positioning System)», które pozwala na odnalezienie swego położenia w czasie rzeczywistym, a nieograniczona liczba użytkowników może go stosować niezależnie od warunków, w jakich system ten jest wykorzystywany. Także różne jego aplikacje pozwalają ostrzegać innych przed niebezpieczeństwami, aby dotrzeć do celu bezpiecznie i w zdrowiu. Katechizm jest podobnym narzędziem,

¹⁵ M. Chmielewski, *Youcat – wskazania dla katechety w kulturze medialnej*, w: *Catechetica porta fidei*, red. A. Kiciński, Lublin 2012, s. 193. Zob. także T. Kamiński, P. Ścisłowicz, *Youcat – propozycja książki wiary dla młodych*, w: *W służbie katechezy*, red. A. Kiciński, Lublin 2013, s. 97-102; M. Iwan, *Wymiar biblijny katechizmu dla młodych Youcat*, w: *W służbie katechezy*, red. A. Kiciński, Lublin 2013, s. 104-109.

które – odpowiednio stosowane we wspólnocie wierzących – prowadzi ich do właściwego celu.

Kościół jest posłuszny nakazowi zawartemu w końcowych słowach ewangelii według św. Mateusza: „Wtedy Jezus zbliżył się do nich i przemówił tymi słowami: «Dana Mi jest wszelka władza w niebie i na ziemi. Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody, udzielając im chrztu w imię Ojca i Syna i Ducha Świętego. Uczcie je zachowywać wszystko, co wam przykazałem. A oto Ja jestem z wami przez wszystkie dni, aż do skończenia świata»” (Mt 28,18-20). Kościół jest wierny tym słowom i prowadzi dialog bez ukrywania, że aby być wierzącymi: „Musicie wiedzieć, w co wierzycie. Musicie pojmować Waszą wiarę tak precyzyjnie jak informatyk zna system operacyjny komputera. Musicie ją opanować jak dobry muzyk swoją partię utworu”¹⁶.

¹⁶ Benedykt XVI, *Wstęp*, w: *Youcat*, s. 10.